
ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΚΑΤΑ ΔΙΤΝΑΜΙΝ

ΜΟΝΟΔΙΑ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΙ

ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

IOANNIS ANAGNOSTAE

PRO VIRIBUS ACTA

MONODIA

DE EXCIDIO URBS THESSALONICENSIS

EODEM LEONE ALLATIO INTERPRETE.

*Τίς ἂν εἰδὼς πάθεισι θρήνου ἐξισοῦν τὴν Θεσσαλονικέων 374
ἄξιως πόλιν ᾠδύρευτο; πόλις γὰρ αὕτη τὰς ἄλλας ὅσον ἐν
εὐτυχίᾳ πολλῶ τῷ μέτρῳ παρήνεγκε, πανταχόθεν αὐτὴν λαμ-
πρὰν καὶ ποθεινὴν δεικνῦσα, τοσοῦτο νῦν ἀτυχέστατα πέ-
5πραγε καὶ θρηνηδίας ἀπάσης ὑπόθεσις πρόκειται. οἷς γὰρ
τῶν ἀπ' αὐτῆς καλῶν καὶ μικρῶν γούν τινα χρόνον ἀπόνα-*

*Quis, sciens casibus eventibusque rerum fatalibus planctus exae-
quare, digne Thessalonicensium urbem deploraverit? urbs enim haec,
quantum reliquas alias felicitate, mensura non parva, superavit, re-
bus in omnibus semetipsam conspicuam ac desideratissimam common-
strans, tantum hoc aevi infelicissimo infortunio mactata, omnis ge-
neris lacrimarum argumentum proponitur. quibus enim vel minimo*

- 375 σθαι γέγονε, λέγειν οὐδέν ἔπεισιν ἄλλο ταύτης γε πέρι ἢ ψυ-
 χὴν ὅσαπερ ἐς ἀθυμίαν ἐμβάλλει πηγὰς τε δακρύων ἐξ ὀμ-
 μάτων προχεῖσθαι παρὰσκευάζει. πολλὰς μὲν γὰρ κάλλι
 καὶ θεῶσι, πολλὰς δὲ μεγέθει καὶ τῇ τῶν καλῶν ἀφθονίᾳ μὴδ'
 ὅσον εἰπεῖν ὑπερέβαλε πόλεις. καὶ [ᾠ] πρὶν μὲν ἐκόμα τοῖς 5
 ἀγαθοῖς καὶ πλούτῳ τῷ θρυλουμένῳ, γυνὴ δέ, ὡς μὴ ὄφελε,
 φροῦδα γεγένητο πάντα καὶ κακῶς ἀνεσκεύαστο. ὡ πῶς μα-
 γνήτιδος τρύπον εἰς ἑαυτὴν ἀπαντας εἴλκεν, ἀποστῆναί τε τού-
 τους οὐδ' ὅπωςιοῦν συνεχώρει! τοσοῦτω καὶ γὰρ κατεῖχεν,
 οἷς αὐτοὺς πανταχόθεν ἀφικνουμένους ἐδέξιοῦτο, δεσμοῖς τ' 10
 ἀλύτοις φιλίας συνδέει, ὡς ἀντὶ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτὴν πάν-
 τας αἰρεῖσθαι, καὶ μὴδ' ἐπανόδου μεμνησθαι μηκέτι. φεῦ.
 ἀλλ' ἤδη μὴ τοὺς ἐξ ἀλλοδαπῆς μόνον, οἷς ὑπῆρξεν, ὡς ἔφην,
 τῶν αὐτῆς ἀπολελαυκέναι χαρίτων, ἀλλὰ καὶ οὓς ἤνεγκε, φεῦ-
 γειν ὄλη παρεσκεύακε προθυμίᾳ καὶ Χάρυβδιν ὡσπερ ἑτέραν 15
 δεδοικέναι καὶ τρέμειν. ᾠ χρόνε, οἷα τίκτεϊς ἐξαίφνης, καὶ
 μεταβολὰς οἷας ἐναπεργάζῃ τοῖς πράγμασι. καλῶς σε, πρὸς
 τὸ παλίντροπον ἀπιδόντες, τροχὸν τὸ τῶν σοφῶν ὠνομάκασι
 γένος· πάντα γὰρ ἄνω καὶ κάτω μετατίθης καὶ περιφέρεις.
 376 ᾠ πόλις ἢ πρὶν μὲν ὡσπερ ναῦς ἐξ οὐρίας πλέουσα, ἔπειτα 20
 δὲ καταιγίδος δεινῆς ἐγερωθείσης κακῶς συντριβεῖσα καὶ τὸν
 ἐναποκείμενον πλοῦτον ἀποβαλοῦσα καὶ ἀπολέσασα, οὐδ' ἂν

tempore bonis illius perfrui concessum est, nihil de ea aliud occurrit
 quam quae desperationem animo conciliant et fontes lacrimarum ex
 oculis extorquent. namque et situ et pulchritudine multas, magnitu-
 dine et rerum abundantia multo plures civitates exsuperavit. et quae
 prius bonis omnibus affluebat, atque ab omnibus decantatis divitiis,
 nunc (quod utinam avertisset deus) omnibus suis partibus iacet de-
 mortua et pessime pertractata. o quomodo illa, perinde atque ma-
 gnes, omnes ad se trahebat avellique ab se nullo modo permittebat?
 sic enim eos detinebat, quos quacunque e regione advenientes donis
 excipiebat, vinculisque amicitiae indissolubilibus constringebat, ut
 prae ea patriam postponerent et de reditu prorsus memoriam amit-
 terent. heu, heu. verumtamen nunc non tantum advenas, quos,
 ut dixi, illius gratiarum participes fieri contigit, sed etiam quos ipsa
 extulit, omni studio fugam arripere eamque veluti Charybdi alteram
 perhorrescere et detestari coëgit. o tempus, quaenam repente parturis,
 et quaenam rebus immutationes inducis! optime te, qui retro abs te
 omnia converti conspexere sapientes, rotam nuncuparunt, omnia si-
 quidem suscipere deique agis ducisque. o urbs antea vento secundo ad-
 navigans, postmodum dira tempestate coorta pessime contrita, repo-
 sitis in te divitiis amissis atque deperditis! nemo equidem tuorum

εἰς τῶν σοι προσόντων ἀφίκοιτό ποτ' εἰς λήθην ἐκόν, εἰ μὴ
 τῶν φρενῶν ἐξέστηκεν ὅλως. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ σύνδακρυς
 σοῦ μεμνημένος καθίσταμαι, καὶ τὸ προφητικὸν εἰπεῖν, σκότος
 λεπτὸν με καλύπτει, καὶ παραμυθίαν ζητῶν ταυτὰ μοι πά-
 5 σχειν καὶ τοὺς ἄλλους εὐρίσκω. ὦ πῶς σου τὴν πρὶν εὐκο-
 σμίαν ἀφῆρησαι, καὶ ἡ λαμπρότης ἀπέσβη, καὶ τοὺς ὄρωντας
 κατηφιῶν ἀναγκάζεις. συγκέχυται γάρ σοι κόσμος ὁ περικείμενος
 ἅπας, καὶ τὸ κάλλος, ᾧ σαυτὴν κοσμεῖν εἶχες, ἐξαίφνης ἀπό-
 λωλε. θεάτρον γὰρ πρότερον μὲν εὐδαιμον ἦς, νυνὶ δὲ θέα πᾶσι
 10 γέγονας ἀπενκαΐα, καὶ τοὺς ἐνοικεῖν ἐλομένους σοι καὶ ἄκον-
 τας ἀπελατίνεις, ὄραν σε μὴ φέροντας ἐν δυστυχίᾳ τοιαύτῃ.
 οἳ γὰρ σε τροφὸν οἶδασι καὶ μητέρα, τοῖς ἐπὶ μητρὶ κοπτο-
 μένοις ἀποικομένη τὰ παραπλήσια δρῶσι, καὶ κατηφείας σε
 πάντες ποιοῦνται διήγημα. ὦ παρόντες, ἐγὼ μὲν καὶ τῶν 377
 15 ἄλλων ὅταν εἰς μνήμην ἦκω τῆς πόλεως, πολλῶν ὄντων καὶ
 μεγάλων, καὶ ὧν λόγος οὐδεὶς ἐξαρκεῖ πρὸς διήγησιν, ἔλιγ-
 γον πληροῦμαι καὶ ἑμαυτὸν ὑπ' ἀθυμίας κατέχειν οὐχ οἶός
 τε γίνομαι, ἤνικα δ' ἂν καὶ τὸν κάλλιστον ὄν ἀποβέβληκε κό-
 σμον λογίσωμαι, νεῶς, φημί θεῖους καὶ τὰ κατὰ πᾶν αὐτῆς
 20 μέρος σεμνῶν ἀνδρῶν καταγῶγια, μικροῦ καὶ ἄφρονος τοῖς πα-
 ροῦσιν ὀρῶμαι καὶ μόλις ἑμαυτὸν ἀνακτῶμαι τοῦ πάθους.
 ὀφθαλμῶν γὰρ εἰπεῖν ἦσαν οὗτοι βολαί τε καὶ γλῆναι τῇ

unquam obliviscetur libens, ni mente captus abs te prorsus abierit.
 ego vero totus lacrimis conspergor, dum tui recordor, et ut cum pro-
 pheta loquar, subtiles tenebrae me obtegunt, et consolationem quae-
 rens eadem et alios perpeti reperio. o quomodo tuo pristino decore
 spoliata es, et splendor extinctus, et intuentes maerore conficis!
 ornatus enim omnis, qui te ambiebat, conturbatus est; et pulchritudo,
 qua te condecorabas, actutum abiit, theatrum siquidem antea felix,
 nunc omnibus abominandum spectaculum reddita es; et eos qui tuam
 habitationem elegerant nolentes abigis, tanquam qui te in simili ca-
 lamitate videre non sustinent. qui enim te altricem et matrem con-
 fitentur, perinde se gerunt atque illi qui matrem demortuam eferunt,
 et maeroris te narrationem omnes constituunt. o praesentes! ego
 equidem et rerum aliarum urbis memoriam cum recolo, quae multa
 sunt et ingentia et dicendi genus omne superant, statim vertigine
 opprimor et me ipsum continere prae dolore nequeo. sed cum pul-
 cherrimus, quem amisit, ornatus menti occurrit, aedes, inquam, sa-
 crae et per omnia sui loca venerandorum hominum sedes, tantum non
 mutus vocis usu amisso adstantibus videor, et vix me ex ea turba-
 tione animi recolligo. oculorum enim illa erant urbi, ut ita dicam,
 iactus atque pupillae: at nunc obdormiscentia obscuram illam unde-

πόλει, καὶ νῦν κατακοιμηθεῖσαι ζοφερὰν αὐτὴν ἀπειρογάσαντο
 πάντῃ. καὶ τί μὴ λέγω τὸ κρεῖττον; οὐρανῷ τε καὶ γῆ ταύ-
 την εἴκασεν ἂν τις τὴν πόλιν εὐστόχως· τὸ μὲν γὰρ ἄνω τοὺς
 ἐν ἀρετῇ διαλάμποντας οἰκήτορας πρότερον ἔχον μέρος οὐρα-
 νοῦ σωζόν ἦν σχῆμα, τὸ κάτω δὲ καὶ πρὸς θάλατταν γῆς. 5
 εἴ τις δ' ἂν καὶ συνεκτικὰ εἴποι στύλους τῇ πόλει, οὐκ ἂν
 ἀμάρτοι. ὦ πράγματος ξένου. ἔνθα πόνοι τῆς ἀσκητικῆς τοῦ
 παντός ἐτιμῶντο παλαιόστρας, νυνὶ θεοστρυγῆ διαπράττεται.
 καὶ θεὸς ὑπερίθεται τὴν ἐκδίκησιν. ὦ θεοῦ ἀνοχῆ, πῶς
 378 τοιούτων ἠνέσχου; βέλτερον ἂν ἦν τὴν γῆν διασχοῦσαν καλύ- 10
 ψαι ἢ τοῦτον ταῦτα μετασκευασθῆναι τὸν τρόπον. κρεῖττον
 ἂν ἦν ἐνὶ τῆς γῆς ἀνατιναγμῷ ταυτὶ καταπεπτωκέναι καὶ μηδὲ
 λείψανα γούν ἐναπολελεῖσθαι τῷ τόπῳ· τότε γὰρ οὐ τοσοῦτο
 τὰς τῶν ὁρώντων ψυχὰς ἔδακνεν ἂν τὸ πάθος. ἡμῶν μὲν
 καὶ τὸ εἰσιέναι ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου φοβερόν εἶναι ἐδόκει, 15
 καὶ μόνοις ἦν εἰσιτητὸν τοῖς τεταγμένοις ἐν τοῦτῳ, ψυχῆν
 καὶ σῶμα πρότερον σφίσι καθηραμένοις· τὰ νῦν δὲ τοῖς
 βδελυροῖς φεῦ ἀνεῖται, καὶ τῆς τοιαύτης οὐκ ἀπείργονται τόλ-
 μης. καὶ οὔτε γῆ δίσταται καὶ τοὺς κατὰ θεοῦ χωροῦντας
 χωννύει, οὔθ' ἥλιος ἄνωθεν καταφλέγει, ἢ οὐρανὸς σφοδρόν 20
 ὑετὸν καταπέμπει καὶ καταδύει τάνομημα. ὄπη νοῦ καὶ αἰ-
 σθήσεων νήψει θείων λογίων ἤδετο μέλη καὶ συνάδοντες ἦσαν

quaque effecerunt. et quid praestantissimum taceo? caelo terraeque
 urbem hanc nescio quis apte assimilaverit. namque pars illius super-
 rior, quae prius habitatores in virtutibus praestantes viros continebat,
 caeli, pars inferior et mari adiacens terrae figuram prae se ferebat.
 si quis vero et columnas urbem continentes adiceret, nae is a vero
 non aberraverit. o rem peregrinam! ubi labores exercitatoriae pa-
 laestrae ante omnia praeferebantur, nunc deo exosa conficiuntur; et
 deus ultionem reijcit in aliud tempus? o dei tolerantiam! quo-
 modo similia sustinuisti? melius fuisset hiatus terrae omnino absor-
 pta esse quam in hunc modum commutata. optabilius fuisset uno
 terrae motu concidisse, ut ne reliquiae quidem exstarent. tum etenim
 non tantundem animos intuentium ruina lancinasset. nobis antea et
 in sancta sanctorum ingressus terribilis reputabatur, nec nisi qui illic
 inserviebant, aditus in illa habebant, animo et corpore depurgati:
 nunc vero execrandis hisce (vae misero mihi!) patent, et a simili au-
 dacia sese non retrahunt. et terra non fatiscit, ac adversus deum
 similia conantes non tegit; sol desuper non succendit? caelum ma-
 gna turbulentaque tempestate demissa scelus non mergit? ubi men-
 tis sensuumque sobrietate divinorum eloquiorum mele concinebantur
 unaque simul desuper intelligentiae canebant, nunc vocum incompta-

ἄνωθεν νόες, φωνῶν γυν αἴρεται ἀσήμεων κραυγή, καὶ τὸ δαι-
 μόνων ἐφήδεται φύλον, σιγώσας ὄρων παννύχων ἰψῶν ὑπη-
 ρείδαις γλώττας. οἴμοι! πῶς ἂν ἀδακρυτὶ τὴν τούτων μνή-
 μην ἐνέγκοιμι; ἔνθα ζῶν αὐτὸς ὁ καθ' ἡμᾶς δι' ἡμᾶς γενό-
 5 μενος καθεωρᾶτο, δῆμός τε συνεστέλλετο βλέπειν ἀγγέλων,
 ἔργα τοῖς ἀντιθέοις παρανομίας τολμᾶται. καὶ σκηπτοὶ οὐρα- 379
 νόθεν οὐ καταφέρονται. ὦ τύπων θεῶ ἀφωσιωμένων! ἦν
 ἐπλουτεῖτε θείαν ἀφήρησθε χάριν, καὶ τοῖς τολμηταῖς παρὰ
 φαῦλον λογιζέσθε. ὦ πῶς ὁ τῆς εὐημερίας ἡμῖν καιρὸς ἐπι-
 10 θέσεως καὶ καταδρομῆς γέγονε, καὶ καταλειφθέντες αἰσχύνῃ καὶ
 ὄνειδος γεγενήμεθα. οἴχονται πανηγύρεις, οἴχονται θείων ἐκτυ-
 πωμάτων λαμπρότητες. ἀπόλωλε παρησία. τὸ τῶν μοναχῶν
 ἀπελήλαται τάγμα, καὶ πολιαὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων σεμνό-
 τῆς ἐν τοῖς ἀτίμοις λογιζονται. ἄρ' οὐκ ἀβίωτος ὁ βίος ἡμῶν ἐστί,
 15 καὶ ἦττον τοῦ ζῆν τὸ θανεῖν ἐστὶ πικραῖς οὕτω βαλλομένοις
 καθ' ἐκάστην ὀδύνας; ἤπου γε πάντες ἂν μοι συμφθέγγαινο εἰ
 πάσχειν ἐν τοῖς τοιούτοις πεφύκεσαν. ἠπόρησα οὖν πολλάκις
 κατ' ἐμαυτὸν ἀνθ' ὅτου ταῦτα, καὶ πῶς εἰς τοσοῦτον ἤκομεν
 20 λόγον τὴν ἀπορίαν, "ἔσται" λέγοντα "ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος καὶ
 αἱ ἐπαυλεῖς ὑμῶν ἔρημοι, ὅτι ὑμεῖς ἐπορεύθητε πρὸς ἐμὲ
 πλάγιοι, καὶ γὰρ πορεύσομαι πρὸς ὑμᾶς ἐν θυμῷ πλαγίῳ." ἐν-

rum fragor sustollitur et daemonum chorea subsultat, dum cantionum
 totam noctem pervigilantes administras linguas taciturnas conspicit. vae
 mihi! qua ratione absque lacrimis eorum memoriam repetam? ubi vivens
 ipse, qui, sicut nos, propter nos factus, conspiciebatur et angelorum co-
 piae videre pertimescebant, illic ab impiis dira facinora perpetrantur; et
 fulmina de caelo non cadunt? o loca deo consecrata! qua abundabatis,
 divina gratia spoliamini, et pipulo a temerariis differimini. heu, quo
 modo prosperitatis tempus aggressionis et incursionis factum est, et nos,
 qui remansimus, opprobrium et infamia! abiere publici conventus
 et celebritates, abiere divinarum effigierum splendores. periit liber-
 tas, monachorum coetus eiectus est; presbyterorum canities et dia-
 conorum gravitas omnium irrisione laeduntur. an non vita iniucunda
 et acerbata, minusque est nobis emori quam vivere, tot diris doloribus
 quotidie oppressis? sane, idem atque ego sentient qui compati in
 similibus assolent. saepius itaque mecum ipse addubitavi qua de
 causa haec nobis obvenierint et qua ratione in tanta mala incideri-
 mus; invenique dubitationi meae satis fieri a divino eloquio, "erit"
 dicente "terra vestra deserta et villae vestrae desertae, quoniam vos
 ambulavistis ad me obliqui, et ego ambulabo ad vos in iracundia
 obliqua." hinc plura dicendi finem faciens silentium praefero. nam-

θεν τοι καὶ τοῦ πλείω λέγειν ἀφόμενος τὸ σιγῆσαι τετίμηκα.
 θεὸν γὰρ ἐξιλεοῦν ἀσύγγνωστα πταίσαντας καὶ μὴ μακρηγο-
 380 ρεῖν κατ' ἐπίδειξιν χρή. ἡμεῖς γὰρ τῶν φύντων αἴτιοι, κατὰ
 τὸν εἰπόντα, τοιαῦτα σπέρματα καταβεβληκότες. πᾶν τοιγα-
 ροῦν εὐσεβείας ὅσον καὶ δογματῶν ὀρθῶν τρόφιμον τῶν κατ' 5
 ἀρετὴν, ὧν ἡμεληκότες ἐράνημεν ἔργων, αὐθις ἐπιλαβέσθαι
 σπουδὴν εἰσενέγκαντες, θεοῦ τυχεῖν εὐμενοῦς, ἔργοις οἷς χαί-
 ρει, πᾶσι τρόποις ἀγωνισώμεθα, παλινοδίου ὡς ἂν ἐντεῦθεν
 ἄσωμεν χυριέστια.

que qui non Ignoscibilla deliquerunt, eos deum sibi propitium red-
 dere, non prolixas contexere orationes in sui ostentationem addecet.
 nos enim eorum quae evenere causa fuimus, ut ille dixit, qui simi-
 lia semina proiecimus. quare quidquid pietatis et rectorum dogma-
 tum est, nos, qui ex virtute nascentia opera negleximus, rursus omni
 studio amplectentes, deum nobis propitium reddere, quibus ille gau-
 det actionibus, modis omniibus contendamus, ut inde postmodum pa-
 linodiam summa cum animi laetitia cantemus.
